

**SABAH QRUPLARINDA İŞ
РАБОТА В ГРУППАХ САБАХ
WORK in SABAH GROUPS**

UOT378

**AZƏRBAYCAN ALİ TƏHSİL SİSTEMİNDƏ SABAH QRUPLARI LAYİHƏSİNİN
ZƏRURƏTİ****Aytən Araz qızı Davud***SABAh qrupları, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin magistrantı***ORCID:** 0009-0005-9192-5002**E-mail:** aytan.davud.a@gmail.com

Açar sözlər: Azərbaycan ali təhsili, SABAH qrupları layihəsi, rəqabətli mühit, innovativ təhsil, əmək bazarı

Ключевые слова: высшее образование в Азербайджане, проект групп SABAH, конкурентная среда, инновационное образование, рынок труда

Key words: higher education in Azerbaijan, SABAH groups project, competitive environment, innovative education, labor market

Müasir dövrdə təhsilin keyfiyyəti və məzunların əmək bazarına uyğunluğu hər bir ölkənin iqtisadi və sosial tərəqqisi üçün vacib amillərdən biridir. Azərbaycan öz ali təhsil sistemini beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırmaq və rəqabətqabiliyyətli kadrlar yetişdirmək məqsədilə bir sıra islahatlar həyata keçirmişdir. Yeni təhsil modellərinin tətbiqi, innovativ yanaşmaların qəbul edilməsi və yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanması, ölkənin təhsil siyasətində prioritet məsələlərdən biridir. Bu kontekstdə, SABAH qrupları layihəsi Azərbaycan ali təhsil sistemindeki mövcud ehtiyaclara cavab olaraq yaradılmış və gənc istedadlı tələbələrə yüksək keyfiyyətli təhsil imkanları təqdim edən bir təşəbbüs kimi diqqət çəkir.

SABAH qrupları layihəsi 2014-cü ildən etibarən Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən xüsusi təhsil proqramıdır. Layihənin əsas məqsədi ali təhsilin keyfiyyətini yüksəltmək, istedadlı tələbələr üçün daha əlverişli akademik mühit yaratmaq və əmək bazarının tələblərinə uyğun yüksək ixtisaslı mütəxəssislər yetişdirməkdir.

XXI əsrin tələblərinə uyğun, müasir kompetensiyalara cavab verən, beynəlxalq arenada rəqabətə davamlı kadrların yetişdirilməsi müasir təhsilin qarşısında duran əsas tələblərdəndir. Bu səbəbdən, tədris keyfiyyətinin artırılması, məzunların əmək bazarına uyğunluğu və innovativ yanaşmaların tətbiqi kimi məsələlərə ali təhsil siyasətinin formalaşdırılmasında xüsusi diqqət ayrılır.

Statistika göstərir ki, ali təhsil müəssisələrində tədris prosesinin keyfiyyəti müasir dövrün tələblərinə yetərincə cavab vermir. Bu, ali təhsil müəssisələrində praktiki biliklərin kifayət qədər tədris olunmaması, ənənəvi metodların dominant olması ali təhsil proqramlarının əmək bazarının real tələbləri ilə tam uzlaşmaması və təcrübəyə əsaslanan öyrənmə metodlarının az tətbiq olunması ilə əlaqələndirilir.

Bütün bu problemlər ali təhsildə yeni yanaşmalara ehtiyac olduğunu göstərir. Son illərdə

tətbiq edilən bir sıra strateji sənədlər və qanunlar, yaradılan layihələr ali təhsilin modernləşdirilməsi və beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması istiqamətində mühüm addımlar atıldığını göstərir. Misal olaraq, Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyasını, 2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliyi artırılması üzrə Dövlət Proqramını, Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetləri vurğulaya bilərik (1).

SABAH qrupları layihəsi də məhz dövlətin bu sahədə apardığı islahatların bir hissəsi kimi yaradılmışdır. 2014-cü il 19 iyun tarixində Azərbaycan Respublikasının Təhsil nazirinin 734 №-li əmri ilə əmək bazarının artan tələblərinə müvafiq olaraq intellektual və yaradıcılıq potensialının inkişafı və ixtisaslar üzrə kompetensiyalara tam yiyələnməni, ali təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsini və tədrisin təşkilində mütərəqqi forma və metodların tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə yaradılmışdır. Dövlət tərəfindən maliyyələşdirilən bu proqram çərçivəsində tələbələrə təqaüdlər, xaricdə təcrübə imkanları və müasir laboratoriyalardan istifadə hüququ təqdim olunur (2). Fəaliyyət göstərdiyi 10 il ərzində layihə tələbə və müəllimlərin xüsusi meyarlar əsasında seçimini müəyyənləşdirmiş, onların inkişafını təmin etmək məqsədilə müxtəlif təlimlər, seminarlar, qış məktəbləri, yarışlar, festivallar və s. təşkil etmişdir.

Layihə, yalnız ali təhsil müəssisələrinin strukturlarında deyil, həm də ölkənin sosial və iqtisadi inkişafında mühüm dəyişikliklərə səbəb ola biləcək bir təhsil yeniliyi olaraq qiymətləndirilir. SABAH qruplarının məqsədi, Azərbaycan gənclərinin innovativ düşünmə qabiliyyətlərini inkişaf etdirmək, müasir tədris metodları və qabaqcıl elmi tədqiqat imkanları təqdim etməklə, onların ölkə iqtisadiyyatına və cəmiyyətə töhfə verməkdir.

Layihənin fəaliyyəti zamanı əsas diqqət yetirilən məsələlər aşağıdakı kimidir:

— **Keyfiyyətli kadr hazırlığının aktuallığı və məzunların əmək bazarında rəqabət qabiliyyətinin artırılması.** Müasir dövrdə əmək bazarı daim dəyişir və yeni texnologiyaların tətbiqi ilə işgötürənlərin tələbləri də yüksəlir. Ənənəvi təhsil metodları tələbələrin praktiki bacarıqlarını tam inkişaf etdirmədiyi üçün məzunlar iş tapmaqda çətinlik çəkirlər. SABAH qrupları tələbələrə daha dərin biliklər və praktiki təcrübə qazanmaq üçün geniş imkanlar yaradır.

Tədqiqatlar göstərir ki, SABAH qruplarını bitirən 85% məzunlara universiteti bitirdikdən sonra bir il ərzində iş tapmaq imkanı yaranır. 2024-ci ildə SABAH qrupları çərçivəsində məzunların 70%-inin Azərbaycanda və xarici ölkələrdə əmək fəaliyyəti ilə məşğul olduğu bildirilmişdir (3).

— **Təhsil və əmək bazarı arasında əlaqənin gücləndirilməsi.** Əmək bazarı ilə təhsil müəssisələri arasında əlaqənin zəif olması məzunların işə qəbul prosesində çətinlik çəkməsinə, əmək fəaliyyətində zəruri və müasir bacarıqlara yiyələnmə bilməməsinə səbəb olur. Bu istiqamətdə, SABAH qrupları layihəsi əmək bazarının nümayəndələrinin tədris prosesinə cəlb olunmasına, xüsusilə ixtisas fənlərinin sahənin professionalları tərəfindən tədris olunmasına xüsusi diqqət ayırır. Həmçinin, tələbələrin ixtisasları üzrə müxtəlif təcrübə proqramlarında, seminarlarda, təlimlərdə iştirak etməsinə şərait yaradır.

— **Beynəlxalq təcrübənin tətbiqi və innovativ yanaşmalar.** Layihə çərçivəsində professor-müəllim heyətinin peşəkarlığının artırılması məqsədilə xarici mütəxəssislərin iştirakı ilə seminarlar təşkil edilir, tələbələr üçün xarici ali təhsil müəssisələrinin müəllimləri ilə seminarlar, təlimlər, ustad dərsləri və s. təşkil olunur. Bu yanaşma təhsilin keyfiyyətini artıraraq tələbələrə daha geniş perspektivlərə hazırlayır.

— **Tədris keyfiyyətinin yüksəldilməsi.** SABAH qrupları layihəsi ali təhsil müəssisələrində keyfiyyət standartlarını artırmaq məqsədi daşıyır.

Nəticə. SABAH qrupları layihəsi Azərbaycan ali təhsilində mühüm islahatlardan biri kimi tələbələrin akademik və praktiki biliklərinin artırılmasına, onların əmək bazarında daha rəqabətqabiliyyətli kadrlar kimi formalaşmasına xidmət edir. Layihənin həyata keçirildiyi müddət ərzində təhsilin keyfiyyətinin yüksəlməsi, tələbələrin innovativ düşüncə və praktiki bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi, eyni zamanda əmək bazarına daha yaxşı hazır olmaları istiqamətində mühüm irəliləyişlər əldə olunmuşdur.

Bütün bu amillər nəzərə alındıqda, SABAH qrupları Azərbaycan təhsil sistemində innovativ və dayanıqlı inkişaf modelinin nümunəsi kimi çıxış edir. Layihənin genişləndirilməsi və təkmilləşdirilməsi ölkədə yüksək keyfiyyətli ali təhsilin inkişafına və gələcək nəsillərin daha bilikli, bacarıqlı və rəqabətqabiliyyətli olmasına mühüm töhfə verəcəkdir.

Problemin aktuallığı. Fəaliyyəti boyunca yüksək göstəricilər və hazırda əmək bazarında SABAH məzunlarına olan tələbat araşdırmanın aktual olduğunu qeyd etməyə əsas verir.

Problemin elmi yeniliyi. Son 10 ildə fəaliyyət göstərən və hazırda da fəaliyyətini davam etdirən layihə ilə bağlı tədqiqatların çox az olması bu mövzunun araşdırılmasını zəruri edir.

Problemin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. SABAH qrupları layihəsinin tələbələrin sadəcə akademik biliklərinin deyil, həmçinin işgüzar bacarıqlarının, sosial fəaliyyətlərinin dəstəklənməsini təmin etdiyini nəzərə alaraq, fəaliyyətinin və əldə etdiyi nəticələrin araşdırılması effektiv tədris üsullarının müəyyənəndirilməsində önəmli rol oynayacaqdır.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi. 2020-ci il üzrə Hesabat. 2020.
2. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi. Təhsildə yüksək nəticələr göstərən tələbələr-dən ibarət SABAH qruplarının yaradılması barədə Əmr. 2014.
3. Əmək Bazarı və Sosial Müdafiə Məsələləri üzrə Milli Observatoriyanın hesabatı. 2024.
4. Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası // 2013, 24 oktyabr.
5. 2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı // 2018, 16 noyabr.
6. <https://edu.gov.az/uploads/Hesabat/TN-hesabat-2021.pdf>
7. <https://edu.gov.az/uploads/Hesabat/TN-hesabat-2022.pdf>
8. https://www.anl.az/down/meqale/az_muellimi/2014/oktyabr/395687.htm
9. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/projects/edu/education-2040/concept-notes/OECD_Learning_Compass_2030_concept_note.pdf

А.А. Давуд**Необходимость проекта группы сабах (SABAH) в системе высшего образования Азербайджана****Резюме**

Проект групп САБАХ (SABAH) является успешным примером инновационной и устойчивой модели развития в системе высшего образования Азербайджана. Группы САБАХ (SABAH) были созданы с целью повышения качества в системе высшего образования, внедрения инновационных подходов и повышения конкурентоспособности выпускников на рынке труда. В статье раскрыта необходимость и основные особенности проекта групп САБАХ (SABAH), рассматривается положительное влияние проекта на общество, экономическое развитие, а также высшее образование и рынок труда, анализируются его дальнейшие перспективы. Устойчивое развитие проекта имеет большое значение для укрепления человеческого капитала в стране.

A.A. Davud**The necessity of SABAH groups project in the Azerbaijan higher education system****Summary**

SABAH groups project is a successful example of an innovative and sustainable development model in the Azerbaijani higher education system. SABAH groups were created with the aim of improving the quality of the higher education system, introducing innovative approaches and increasing the competitiveness of graduates in the labor market. The article explains the necessity of SABAH groups project, its main features, examines the positive impact of the project on society, economic development, as well as higher education and the labor market, and analyzes its future prospects. The sustainable development of the project is of great importance in strengthening human capital in the country.

Redaksiyaya daxil olub: 03.03.2025